

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 43 0 Rs 198015 23 Rev
Sarajevo, 12.12.2023. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Suada Kurtović, kao predsjednika vijeća, Fatime Imamović i Snježane Malešević, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja A.B. iz M., Ulica ..., koga zastupa punomoćnik Sadudin A. Zaklan, advokat iz Mostara, Ulica Bulevar NR broj 23a, protiv tuženog „Autoprevoz-Bus“ d.d. Mostar, sa sjedištem u Mostaru, Bišće polje broj 195, koga zastupa punomoćnik Senad Droce, advokat iz Mostara, Vrapčići broj 269, radi diskriminacije i naknade štete, v.s. 31.000,00 KM, odlučujući o revizijama tužitelja i tuženog (sa dopunom) protiv presude Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 Rs 198015 23 Rsž od 19.4.2023. godine i prijedlogu tuženog za određivanje privremene mjere, u sjednici vijeća održanoj 12.12.2023. godine, donio je:

P R E S U D U

Revizije se odbijaju.

Odbija se zahtjev parničnih stranaka za naknadu troškova parničnog postupka nastalim u povodu revizije.

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine se oglašava stvarno nenadležnim da rješava o prijedlogu tuženog za određivanje privremene mjere i predmet ustupa Općinskom sudu u Zenici, kao stvarno nadležnom sudu za odlučivanje o navedenom prijedlogu.

O B R A Z L O Ž E N J E

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Zenici broj 43 0 Rs 198015 21 Rs od 16.1.2023. godine odlučeno je:

„ Utvrđuje se da je tuženi povrijedio pravo na jednako postupanje prema tužitelju A.B. na način: da tužitelju ne dodjeljuje radne zadatke u skladu sa ugovorom o radu, i kao radnika tuženog onemogućava da obavlja rad, te ga spriječava da ostvari primanja kao i drugi radnici tuženog na istom radnom mjestu, pa se tuženi obavezuje da omogući tužitelju da obavlja rad kod tuženog i dodjeljuje mu radne zadatke u skladu sa ugovorom o radu zaključenim između tužitelja i tuženog, sve u roku od 5 dana od dana donošenja presude.

Obavezuje se tuženi da tužitelju na ime naknade nematerijalne štete isplati iznos od 5.000,00 KM, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom počev od 3.9.2018. godine pa do isplate, sve u roku od 15 dana od dana donošenja presude.

Odbija se zahtjev tužitelja da se poništi kao nezakonit ugovor o radu zaključen između tužitelja i tuženog broj: 1434/2020 od 01.12.2020, godine, kao neosnovan.

Odbija se zahtjev tužitelja da se poništi kao nezakonito Očitovanje na zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa A.B., radnik” tuženog 'Autoprevoz - bus” d.o.o. Mostar broj: 28/2021 od 1 1.01.2021. godine, kao neosnovan.

Obavezuje se tuženi da tužitelju isplati novčani iznos od 18.894,05 KM sa zakonskim zateznim kamata kako slijedi:

- na iznos od 408,91 KM počev od 15.5.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.6.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.7.2018.godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.8.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.9.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.10.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 234,36 KM počev od 15.11.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.12.2018. godine pa do isplate
- na iznos od 332,01 KM počev od 15.1.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 58,59 KM počev od 15.2.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.3.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.4.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.5.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.6.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 371,00 KM počev od 15.7.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 449,19 KM počev od 15.8.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.9.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.10.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 449,19 KM počev od 15.11.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.12.2019. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.1.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.2.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.3.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 273,42 KM počev od 15.4.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 205,06 KM počev od 15.6.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.7.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 449,19 KM počev od 15.8.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.9.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.10.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 429,66 KM počev od 15.11.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 410,13 KM počev od 15.12.2020. godine pa do isplate
- na iznos od 449,19 KM počev od 15.1.2021. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.2.2021. godine pa do isplate
- na iznos od 390,60 KM počev od 15.3.2021. godine pa do isplate

-na iznos od 429,66 KM počev od 15.4.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 429,66 KM počev od 15.5.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 371,00 KM počev od 15.6.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 429,66 KM počev od 15.7.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 390,60 KM počev od 15.8.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 429,66 KM počev od 15.9.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 429,66 KM počev od 15.10.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 410,13 KM počev od 15.11.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 410,13 KM počev od 15.12.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 449,19 KM počev od 15.1.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 390,60 KM počev od 15.2.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 390,60 KM počev od 15.3.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 429,66 KM počev od 15.4.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 410,13 KM počev od 15.5.2022. godine pa do isplate, sve u roku od 15 dana.

Odbija se tuženi sa zahtjevom za naknadu štete u iznos od 400,36 KM, sa zakonskim zateznim kamatama na taj iznos počev od 1.6.2020.godine, pa do isplate, kao neosnovan.

Obavezuje se tuženi da tužitelju na ime toplog obroka isplati novčani iznos od 4.698,00 KM sa zakonskim zateznim kamatama kako slijedi:

-na iznos od 90,00 KM počev od 15.5.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.6.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.7.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 207,00 KM počev od 15.8.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.9.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.10.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.11.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.12.2020. godine pa do isplate
 -na iznos od 207,00 KM počev od 15.1.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 180,00 KM počev od 15.2.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 180,00 KM počev od 15.3.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.4.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.5.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 171,00 KM počev od 15.6.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.7.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 180,00 KM počev od 15.8.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.9.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.10.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.11.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.12.2021. godine pa do isplate
 -na iznos od 207,00 KM počev od 15.1.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 180,00 KM počev od 15.2.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 180,00 KM počev od 15.3.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 198,00 KM počev od 15.4.2022. godine pa do isplate
 -na iznos od 189,00 KM počev od 15.5.2022. godine pa do isplate, kao i da mu nadoknadi troškove postupka u iznosu od 3.942,20 KM, sve u roku od 15 dana

Zahtjev tužitelja za naknadu troškova parničnog postupka u iznosu od 9.226,80 KM odbija se kao neosnovan.

Odbija se tuženi sa zahtjevom za naknadu troškova postupka u iznosu od 10.030,00 KM kao neosnovan“.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 43 0 Rs 198015 23 Rsž od 19.4.2023. godine žalbe tužitelja i tuženog su odbijene kao neosnovane i prvostepena presuda potvrđena. Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova za sastav odgovora na žalbu.

Protiv drugostepene presude reviziju su blagovremeno izjavili tužitelj i tuženi zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom tužitelja da se revizija usvoji i drugostepena presuda preinači na način da se tužbeni zahtjev usvoji u cijelosti uz naknadu troškova postupka uvećanim za troškove sastava revizije s PDV-om, ukupno 1.579,50 KM, te tuženog na način da se tužbeni zahtjev odbije u cijelosti ili, s prijedlogom obje parnične stranke, da se drugostepena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelj nije podnio odgovor na reviziju tuženog.

Tuženi je u odgovoru na reviziju tužitelja predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili djelimično odbije kao neosnovana, a jednim dijelom usvoji, drugostepena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje uz naknadu troškova za sastav odgovora na reviziju od 1.080,00 KM.

Tuženi u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlaže da se odloži izvršenje pravosnažne presude u ovom sporu do okončanja postupka po reviziji.

Ispitujući pobijanu presudu u granicama razloga navedenih u reviziji i po službenoj dužnosti u smislu odredbe člana 241. stav 1. Zakona o parničnom postupku¹ (u daljem tekstu ZPP-a), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Tužitelj je putem punomoćnika izjavio reviziju zbog revizijskih razloga iz člana 240. stav 1. i 2. ZPP-a, a i pozivom na odredbu člana 237. stav 3. ZPP-a, postavljajući materijalno-pravna pitanja važna za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njihovoj primjeni.

Reviziju tužitelja revizijski sud će ispitati kroz osnovanost revizijskih razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava (pazeći i po službenoj dužnosti na pravilnu primjenu materijalnog prava) jer je prema odredbama člana 13. stav 2. Zakona o zabrani diskriminacije² propisano da je u postupcima iz člana 12. Zakona o zabrani diskriminacije (posebne tužbe za zaštitu od diskriminacije) revizija uvijek dozvoljena.

¹ Službene novine F BiH broj 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15

² Službeni glasnik BiH broj 59/09 i 66/16

Nije osnovan revizijski razlog povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP-a učinjene u postupku pred drugostepenim sudom, koja se, prema navodima revizija, sastoji u tome da drugostepeni sud nije sankcionisao povredu odredbe iz člana 8. ZPP-a, koju je počinio prvostepeni sud, te da drugostepeni sud nije postupio po odredbama iz članova 191. stav 4. i 231. ZPP-a, usljed čega je pobijana presuda nezakonita.

Navodi kojima parnične stranke dovode u pitanje utvrđenja prvostepenog suda, koja je po žalbama prihvatio i drugostepeni sud, uz tvrdnju tužitelja da su pogrešno ocijenjeni provedeni dokazi u pogledu zakonitosti ugovora o radu kojeg je tužitelj zaključio sa tuženim 1.12.2020. godine, te da tuženi nije dokazao da nije radio u aprilu i maju mjesecu 2020. godine, zbog čega da je nezakonita odluka o odbijanju ovog dijela tužbenog zahtjeva, te uz tvrdnje tuženog da je izostala pravilna ocjena dokaza kada su sudovi utvrdili postojanje diskriminacije na strani tužitelja, da nisu uopšte cijenjeni iskazi pojedinih svjedoka (zastupnika tuženog i H.Đ.), da se nalaz vještaka finansijske struke zasniva na pretpostavkama, a ne na bazi relevantne dokumentacije, da je paušalno utvrđena visina nematerijalne štete u suštini su prigovori činjenične prirode kojima parnične stranke iznose svoju ocjenu provedenih dokaza, koja je različita od ocjene na kojoj je osporena odluka zasnovana. Prigovorima o načinu odlučivanja o tužbenom zahtjevu, s izrazom nezadovoljstva ocjenom provedenih dokaza i utvrđenim činjeničnim stanjem, drugostepena presuda se ne može pobijati, tj. pozivom na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje u smislu odredbe člana 240. stav 1. ZPP-a, pa revizijski sud te prigovore ne može razmatrati u okviru revizijskog razloga povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članom 8. ZPP-a.

Kod toga treba imati u vidu da sudovi imaju ovlaštenje ocjenjivati provedene dokaze i odlučivati o dokazima koje će provesti radi utvrđivanja odlučnih činjenica, pa postupanjem prema tom ovlaštenju, odnosno time što parnične stranke ocjenom dokaza nisu zadovoljne i smatraju da je već i iz provedenih dokaza istinitim trebalo prihvatiti samo ono što oni tvrde i njihovo tumačenje istinitog, drugostepeni sud nije povrijedio niti jedno pravo revidenata.

Ovaj sud cijeni da je strankama u konkretnom slučaju raspravljanje o predmetu spora omogućeno već time što su pozivani na ročišta, putem punomoćnika, na kojima su se mogli izjasniti o provedenim dokazima i navodima protivne strane, odnosno time što im je pružena prilika da predlažu dokaze i da prigovaraju provedenim dokazima i njihovoj ocjeni. Neosnovano tužitelj prigovara o nedostatku dokaza za rad tuženog u aprilu i maju mjesecu 2020. godine jer su se sudovi pravilno pozvali na Naredbu Federalnog štaba civilne zaštite od 19.3.2020. godine, po kojoj je bio zabranjen rad javnog linijskog i vanlinijskog prevoza putnika u cestovnom saobraćaju. Neosnovano tuženi, u okviru tvrdnje nepravilno ocijenjenih dokaza pojedinačno i svih dokaza zajedno, a koje tvrdnje revizijski sud cijeni kroz ovaj revizijski razlog, navodi da iskazi zastupnika tuženog i svjedoka H.Đ., nisu ni pomenuti. Njihove iskaze prvostepeni sud je interpretirao na strani 11-oj i 12-oj obrazloženja presude, a zatim ocijenio u sklopu ostalih dokaza, što je pravilno prihvatio i drugostepeni sud.

Jedan od elemenata prava na pravično suđenje je i pravo na obrazloženu sudsku odluku, što podrazumijeva obavezu suda da navede jasne, dovoljne i razumljive razloge

na kojima zasniva svoju odluku, te da odgovori na sve žalbene navode koji su od odlučnog značaja, čime se daje garancija stranci da je sud razmotrio njene navode i dokaze koje je istakla u postupku, da bi se takva odluka mogla ispitati po pravnom lijeku. Suprotno prigovoru revidenata, obrazloženje drugostepene presude sadrži razloge o odlučnim činjenicama koje su sudu poslužile kao stvarni i pravni osnov za donošenje odluke u ovoj pravnoj stvari i po svom sadržaju zadovoljava standarde iz odredaba člana 191. stav 4. ZPP-a.

Ostale navode stranaka u okviru revizijskih razloga povrede odredaba parničnog postupka ovaj sud će cijeliti kroz revizijske razloge pogrešne primjene materijalnog prava jer pravni učinci utvrđenog činjeničnog stanja ne predstavljaju povredu odredaba parničnog postupka iz člana 8. ZPP-a, već se razmatraju u okviru pravilne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za utvrđenje diskriminacije i naknade materijalne i nematerijalne štete, kojeg zasniva na tvrdnji da ga je tuženi različito tretirao u procesu rada u odnosu na druge zaposlenike istog radnog mjesta, zatim zahtjev za poništenje kao nezakonitog ugovora o radu od 1.12.2020. godine i očitovanja na zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa od 11.1.2021. godine, zasnivajući nezakonitost na tvrdnji da mu nije otkazan prethodni ugovor o radu s ponudom izmijenjenog ugovora o radu uz konsultaciju sa Vijećem zaposlenika.

U postupku pred nižestepenim sudovima je utvrđeno da je tužitelj dugogodišnji zaposlenik tuženog, koji je radio na poslovima vozača autobusa, koje poslove ne obavlja od 2018. godine zbog spora sa tuženim. Između parničnih stranaka je 2010. godine vođen postupak zbog nezakonitosti odluke tuženog o otkazu ugovora o radu tužitelja od 7.8.2008. godine, u kojem postupku je usvojen tužbeni zahtjev tužitelja, vraćen na radne poslove i zadatke vozača autobusa i izvršena isplata naknade plaća. Kroz izvršni postupak tužitelj je vraćen na svoje radno mjesto, da bi mu odlukom o otkazu ugovora o radu od 13.4.2017. godine otkazan ugovor o radu od 19.1.2012. godine uz obrazloženje da je tužitelj odgovoran za povredu radne dužnosti koju je počinio 13.2.2017. godine zbog manipulacije sa voznim kartama, da je ta odluka disciplinske komisije, povodom zahtjeva tužitelja za zaštitu prava iz radnog odnosa, zamijenjena drugom odlukom, pismenim upozorenjem, shodno odredbama Pravilnika o radu tuženog. Poslije te odluke, tužitelj je ponovno počeo sa radom na poslovima vozača autobusa po ugovoru o radu od 30.5.2017. godine ali je tužitelj ponovno sankcionisan pismenim upozorenjem od 1.2.2018. godine zbog teže povrede radne obaveze. Nakon toga, dana 25.4.2018. godine tuženi je donio Nalog sa opisom radnog mjesta kojim se tužitelj upućuje da u narednom periodu obavlja poslove dežurnog vozača, iako je u momentu donošenja ovog naloga tužitelj imao zaključen ugovor o radu za radno mjesto vozača autobusa. Od donošenja tog Naloga, aprila mjeseca 2018. godine tužitelj nije obavljao poslove i radne zadatke svog radnog mjesta za koje je imao zaključen ugovor o radu – vozač autobusa, niti je od tog perioda obavljao poslove dežurnog vozača jer od aprila 2018. godine do zaključenja glavne rasprave tužitelj niti jednom nije vozio autobus, nije imao pristup poslovnim prostorijama tuženog koji mu je uskratio čip za ulazak, pa je tužitelj poslovnim prostorijama pristupao na način da mu ulaz omogućí neki drugi zaposlenik, koji ima čip, da od aprila 2018. godine nema prostor koji bi mogao smatrati prostorom svog radnog mjesta (autobus ili neka

prostorija), zbog čega je tužitelj radno vrijeme provodio krećući se po autobuskoj stanici u svim vremenskim uslovima ili u ugostiteljskim objektima u krugu stanice, da od aprila 2018. godine nije obavljao nikakve radne zadatke jer mu ih tuženi nije dodjeljivao, da od tada ne ostvaruje mjesečna primanja kao drugi zaposlenici koji imaju sa tuženim zaključen ugovor o radu za isto radno mjesto kao i tužitelj, da je tuženi od aprila 2018. godine do danas zaključio ugovore o radu sa većim brojem novih zaposlenika za isto radno mjesto – vozač autobusa, koji te poslove obavljaju, iz čega slijedi zaključak da je potreba za vozačima autobusa postojala cijelo vrijeme, da su osim tužitelja, bili i drugi zaposlenici prema kojima se tuženi ponašao na ovakav način i koji imaju zajedničku poveznicu – to jeste postojanje sudskog postupka u kojem su tuženom nametnute određene obaveze, a koji je prethodio naprijed opisanim radnjama tuženog. Na ovaj način je tužitelju povrijeđeno dostojanstvo, njegovo pravo ličnosti, čast samim tim što je kroz period od skoro pet godina kontinuirano izložen takozvanom mobingu praznog stola, tj. što se od istog očekuje da samo sjedi i čeka istek radnog vremena u nehumanim uslovima, kao što je boravak na vanjskom dijelu autobuske stanice u svim vremenskim uslovima. Cijela situacija i sve okolnosti kojima je tužitelj bio izložen u periodu od pet godina, ukazuje da je tužitelj u suštini kažnjen s ciljem dobrovoljnog otkazivanja ugovora o radu. Dalje je utvrđeno da je 1.12.2020. godine zaključen novi ugovor o radu na neodređeno vrijeme kojim se tužitelj raspoređuje na radno mjesto vozač autobusa i da je ugovoreno da, u slučaju nepostizanja sporazuma, spor će rješavati nadležni sud u Zenici. Iz zahtjeva za zaštitu prava iz radnog odnosa od 11.1.2021. godine, utvrđeno je da se tuženi očitovao na zahtjev tužitelja za zaštitu prava iz radnog odnosa povodom zaključenog ugovora o radu od 1.12.2020. godine uz obrazloženje da su svim zaposlenicima ponuđeni novi ugovori o radu, pa i tužitelju zbog usklađivanja ugovora o radu sa novim Zakonom o radu koji je stupio na snagu 2016. godine. Na osnovu finansijskog vještačenja utvrđena je visina materijalne štete koju je tužitelj u navedenom periodu pretrpio, a to je iznos od 18.894,05 KM, kao i visina naknade za ishranu u toku rada u visini od 4.698,00 KM. Utvrđeno je da tuženi nije radio u periodu važenja naredbe Federalnog štaba civilne zaštite, tj. u aprilu i maju mjesecu 2020. godine.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su zaključili da radnje koje je poduzimao tuženi prema tužitelju imaju ponižavajući efekat i da njihova svrha ili posljedica jeste bila degradacija radnih uslova tužitelja i njegovog profesionalnog statusa, pa primjenom odredbi člana 4. stav 1. i stav 3., te člana 12c) Zakona o zabrani diskriminacije djelimično usvajaju tužbeni zahtjev kao u izreci prvostepene presude.

Ovakav zaključak nižestepenih sudova je pravilan i zakonit jer su sudovi pravilno primijenili pravila o teretu dokazivanja, koja su drugačije regulisana Zakonom o zabrani diskriminacije (*lex specialis*) u odnosu na opća pravila iz ZPP-a.

Prema odredbi člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije obaveza tužitelja u sudskom postupku u kojem se zahtijeva zaštita od mobinga kao posebnog vida diskriminacije je da učini sa stepenom pretežne vjerovatnoće da je bio žrtva mobinga, dok teret dokazivanja sa stepenom sigurnosti da do mobinga nije došlo, kao negativne činjenice, leži na suprotnoj strani, tj. tuženom.

Prema odredbi člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije mobing je oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

Ovaj sud cijeni da je tužitelj tokom postupka iznio i dokazao dovoljno činjenica na kojima se sa pretežnom vjerovatnoćom mogao utemeljiti zaključak o postojanju mobinga kao oblika diskriminacije, vršenog u kontinuiranom periodu čija je žrtva bio tužitelj. Sudska praksa je stava da mobing podrazumijeva zlostavljanje od strane poslodavca, pod kojim se smatra svako aktivno ili pasivno ponašanje od strane poslodavca, usmjereno na dostojanstvo i psihički integritet ličnosti zaposlenog, a kroz nepristojno i grubo ponašanje, te namjerno zapostavljanje i vršenje onih radnji koje takvog zaposlenika stavljaju u nepovoljniji položaj u odnosu na druge.

U konkretnom slučaju ukoliko je tuženi smatrao da mu tužitelj kontinuirano nanosi štetu svojim postupcima u toku rada, imao je zakonom propisanu mogućnost – član 100. Zakona o radu, da tužitelju otkáže ugovor o radu ili ga u skladu sa Pravilnikom o radu blaže sankcioniše, ne rukovodeći se molbama, ekonomskim i drugim prilikama tužitelja. Propuštanje poslodavca da sankcioniše zaposlenika za povrede radne obaveze na zakonom propisan način i na zakonu provedenom postupku obavezuje poslodavca da se u potpunosti pridržava odredbi zaključenog ugovora o radu, odnosno da zaposleniku omogući obavljanje poslova i radnih zadataka onog radnog mjesta za koje je ugovor zaključen. Svako drugo postupanje poslodavca je protivno zakonu, uključujući i postupanje na način da održi ugovor o radu na snazi, ali da zaposleniku ne dodjeljuje radne zadatke i poslove njegovog radnog mjesta, da mu onemogući ulazak u poslovne prostorije, da mu ne daje da obavlja poslove vozača autobusa jer smatra da manipulira sa kartama, prekoračuje dozvoljenu brzinu, koje ponašanje zaposlenik osnovano vidi kao dugogodišnju sankciju koja ga degradira, izaziva osjećaj poniženja, ljutnje, manje vrijednosti, naročito u situaciji kada poslodavac kontinuirano zaključuje ugovore o radu sa drugim zaposlenicima za radno mjesto vozača, a te poslove ne dodjeljuje tužitelju.

Zbog toga je po mišljenju ovog suda tužitelj, na kojem je bio teret dokazivanja, učinio vjerovatnim da su ove određene činjenice one na kojima se temelji presumpcija da je bio žrtva mobinga kao oblika diskriminacije, na koji način je došlo do nejednakog postupanja, a koje se ogleda u navedenim radnjama tuženog u oblasti rada, radnih uslova i naknada – član. 6. a) Zakona o zabrani diskriminacije.

Da tužitelj nije različito tretiran, tuženi tokom postupka nije ponudio dokaze koji bi potvrdili njegovo osporavanje tužbenog zahtjeva u ovom dijelu, a saslušani svjedoci su potvrdili ove navode tužitelja.

Imajući u vidu odredbu člana 200. Zakona o obligacionim odnosima³ (dalje ZOO) iznos od 5.000,00 KM, po stavu ovog suda, predstavlja pravičnu naknadu kao oblik otklanjanja štetnih posljedica koji se sastoji u isplati sume novca i predstavlja satisfakciju za pretrpljenu nematerijalnu štetu s ciljem da se kod tužitelja uspostavi

³ Službeni list R BiH broj 2/92, 13/93 i 13/94, Službene novine F BiH broj 29/03 i 42/11

psihička i emotivna ravnoteža koja je postojala i prije mobinga u mjeri u kojoj je to moguće novčanog naknadom, a svojom visinom ne odstupa od dosadašnje sudske prakse. Na ovaj iznos dosuđena je i zakonska zatezna kamata počev od 3.9.2018. godine, kao dana podnošenja tužbe (preinačene u pogledu ovog zahtjeva) u skladu sa članom 277. stav 1. ZOO.

U odnosu na navode tuženog da je u ovom dijelu pogrešno primijenjeno materijalno pravo i da je ova naknada određena paušalno, tuženom se ukazuje da za odmjeraivanje navedene novčane naknade nema nekog općeg mjerila s obzirom na različitu moralno – psihičku konstituciju svakog pojedinca, pa i tužitelja, kao i nastale okolnosti u kojima se dogodila šteta koja je za posljedicu imala povredu nematerijalnog dobra oštećenog. Za utvrđenje da je povrijeđeno pravo osobnosti na duševno zdravlje oštećenog nije nužno provođenje medicinskog vještačenja o čemu je stav zauzela i sudska praksa (presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj 58 0 P 101740 19 Rev 2 od 17.10.2019. godine, odluka Ustavnog suda BiH broj AP 4935/19 od 9.6.2021. godine).

Pravilno je tužitelju primjenom odredbe člana 12c) Zakona o zabrani diskriminacije dosuđena i materijalna šteta u vidu izostanka plaćanja tužitelju novčanih davanja u onom iznosu u kojem da je radio za period od pet godina. U tom pogledu nižestepeni sudovi su pravilno ocijenili nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke, kao stručnog i objektivnog, urađenog u skladu sa pravilima struke i vještine. Iz utvrđenja nižestepeni sudova proizilazi da je finansijsko vještačenje bilo složeno, dugotrajno, budući da je tuženi prilikom dostavljanja dokumentacije podobne za vještačenje iskazivao nemar, ne omogućivši vještaku da izvrši uvid u relevantnu dokumentaciju za vještačenje, pa je vještak bio prisiljen koristiti onu dokumentaciju koja mu je bila dostupna, te koristeći interne akte tuženog, na osnovu kojih je izvršio obračun onih novčanih naknada koja bi tužitelju pripadala da je obavljao poslove vozača autobusa. Zbog toga navodi tuženog da je nalaz vještaka paušalan, te da se zasniva na pretpostavkama ne može prihvatiti ni revizijski sud, a o tom pitanju su nižestepeni sudovi dali iscrpno obrazloženje, koje u cijelosti prihvata i ovaj sud. Na osnovu vještačenja utvrđeno je da tužitelju za period od pet godina nije isplaćen iznos od 18.894,05 KM, koji je tužitelju pravilno dosuđen, kao i iznos od 4.698,00 KM na ime naknade za ishranu, koju je vještak obračunao na osnovu Pravilnika o radu tuženog i na koji dio partične stranke nisu imale primjedbe.

Pri tome pravilno je odbijen zahtjev tužitelja za isplatu materijale štete za april i maj 2020. godine, pri čemu su se sudovi pravilno pozvali na važenje Naredbe Federalnog štaba za civilnu zaštitu iz marta 2020. godine, prema kojoj tužitelj nije stavljen u nepovoljniji položaj u odnosu na ostale zaposlenike.

Neosnovano tužitelj ponavlja u reviziji prigovor da je nezakonit ugovor o radu od 1.12.2020. godine i očitovanje tuženog na zahtjev tužitelja za zaštitu prava iz radnog odnosa od 11.1.2021. godine. Raniji ugovor o radu tužitelju (od 30.5.2017. godine) nije otkazan, niti je prestao na drugi način propisan Zakonom o radu. U toj činjenici tužitelj nalazi nezakonitost sljedećeg ugovora o radu, od 1.12.2020. godine. Međutim, nema nikakve smetnje da ugovorne strane (bez otkaza s ponudom izmijenjenog ugovora), zaključče isti ugovor o radu i time prečutno stave izvan snage raniji ugovor o radu, u ovom slučaju ugovor o radu od 30.5.2017. godine za isto radno mjesto – vozač

autobusa. U okolnostima konkretnog slučaja od značaja je prava volja ugovornih strana pri sklapanju novog ugovora o radu za radno mjesto vozač autobusa, tj. da li je volja ugovornih strana zaista bila da tužitelj obavlja ove poslove ili je novi ugovor o radu sklopljen samo zbog činjenice da je to po ranijem ugovoru o radu bila obaveza tuženog, a sve kod činjenice da u to vrijeme tužitelj nije obavljao poslove vozača autobusa, što je tuženom bilo poznato. Iz utvrđenih činjenica proizilazi da je prava volja ugovornih strana bila da tužitelj obavlja poslove vozača autobusa, na koji način su prećutno stavili van snage raniji ugovor o radu, pa na taj način u zaključenju novog ugovora o radu, ovog od 1.12.2020. godine nema nezakonitosti, odnosno razloga za njegovo poništenje, pa time ni razloga za poništenje očitovanja tuženog na zahtjev tužitelja za zaštitu prava iz radnog odnosa od 11.1.2021. godine. Slijedom toga, tuženi nije bio u obavezi se konsultovati sa Vijećem zaposlenika, na čemu tužitelj, kao revident, i dalje ustrajava.

Pravilna i na zakonu zasnovana odluka o troškovima parničnog postupka jer su prilikom odmjeravanja troškova postupka nižestepeni sudovi pravilno primijenili odredbu iz lana 387. stav 1. ZPP-a, tj. uzeli u obzir one troškove postupka koji su bili potrebni za vođenje parnice, zbog čega su dio zahtjeva tužitelja za troškova postupka pravilno odbili i za takvu odluku dali jasno, logično i pravilno obrazloženje, koje u cijelosti prihvata i revizijski sud.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova za sastav revizije jer nije uspio u revizijskom postupku – član 397. stav 1. u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP-a, kao i zahtjev tuženog za naknadu troškova za sastav odgovora na reviziju jer po ocjeni ovog suda, ovaj trošak nije bio potreban za vođenje parnice – član 387. stav 1. ZPP-a.

Ostali revizijski navodi, posebno tuženog, koji se odnose na različito suđenje u drugim postupcima po zahtjevu zaposlenika protiv istog poslodavca (tuženog) i pozivanje na odluke nižestepениh sudova, nisu od odlučnog značaja, pa ih revizijski sud nije cijenio – član 253. u vezi sa članom 231. ZPP-a.

S obzirom na izloženo, nije ostvaren revizijski razlog pogrešne primjene materijalnog prava, na kojeg revizijski sud pazi i po službenoj dužnosti, zbog čega je revizije valjalo odbiti primjenom odredbe iz člana 248. ZPP-a.

Tuženi je tokom postupka ovom sudu podnio prijedlog za određivanje privremene mjere, kojim je zatražio odlaganje izvršenja pravosnažne presude Općinskog suda u Zenici broj 43 0 Rs 198015 21 Rs od 16.1.2023. godine (pravosnažna 19.4.2023. godine).

Kako je tuženi prijedlog za određivanje privremene mjere podnio nakon pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, o prijedlogu bi bio nadležan da odlučuje sud koji je nadležan i za odlučivanje o tužbenom zahtjevu u prvom stepenu - član 268. stav 2. ZPP-a.

Naime, o prijedlogu za donošenje privremene mjere osiguranja, podnesenom nakon pravosnažnosti odluke o tužbenom zahtjevu, može se raspravljati u pravilu samo u prvostepenom parničnom postupku, čime je isključena mogućnost da o istom rješava revizijski sud. Zbog toga Vrhovni sud Federacije BiH nije stvarno nadležan da rješava o

navedenom prijedlogu, zbog čega se ovaj sud oglasio stvarno nenadležnim za odlučivanje o podnesenom prijedlogu i odlučio da predmet ustupi Općinskom sudu u Zenici, kao stvarno nadležnom sudu za rješavanje o podnesenom prijedlogu, a sve shodno odredbi člana 268. stav 2. ZPP-a.

Predsjednik vijeća
Suad Kurtović, s.r.